

Ekonomik Kalkınma
Politikaları Kurulu

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

EKONOMİ GÖRÜNÜMÜ • OCAK 2021

SAADET

1. GSYH Büyüme

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan verilere göre, gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) 2020 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yıllık yüzde 6,7 düzeyinde büyüme kaydetmiştir. Bu bağlamda, üçüncü çeyreğe ilişkin öncü göstergeler itibarıyla bir önceki yılın aynı dönemine göre GSYH'nın artış eğilimine geçeceği öngörülmektedir. Bununla birlikte, bir önceki çeyrekle (-9,9) karşılaştırıldığında GSYH'deki büyüme oranı yüzde 15,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2020 yılına ilişkin veriler kümülatif olarak değerlendirildiğinde, ilk üç çeyrek itibarıyla Türkiye ekonomisindeki büyüme oranının yüzde 1,3 seviyesinde olduğu görülmektedir.

TÜİK verilerine göre, 2020 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla gerçekleşen GSYH cari fiyatlarla 1 trilyon 419 milyar 483 milyon TL'dir. Üçüncü çeyrekte GSYH'yi oluşturan faaliyetlerdeki büyümede finans ve sigorta faaliyetleri (yüzde 41,1) ilk sırada yer almaktadır. Finans ve sigorta faaliyetlerini sırasıyla bilgi ve iletişim faaliyetleri (yüzde 15), sanayi (yüzde 8), inşaat (yüzde 6,4), tarım (yüzde 6,2), diğer hizmetler faaliyetleri (yüzde 6), gayrimenkul faaliyetleri (yüzde 2,8), kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri (yüzde 2,4) ile hizmetler (yüzde 0,8) izlemiştir. Buna karşılık, mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri yüzde 4,5 düzeyinde azalmıştır.

Üçüncü çeyreğe ilişkin GSYH büyümesi, Haziran ayında başlayan ve etkileri Temmuz ayından itibaren önemli ölçüde hissedilen normalleşme süreci ile birlikte Türkiye ekonomisinde yaşanan toparlanmanın söz konusu dönemde de sürdüğünü göstermektedir. Diğer taraftan, gerek küresel gerekse ülke düzeyinde vaka ve hasta sayılarında görülen artış, sağlık sistemi üzerinde artan baskı ve günlük hayatın son derece olumsuz etkilenmesi bağlamında Covid-19 salgını ile mücadele kapsamında Kasım ayında uygulanmaya başlanan ve Aralık ayında da genişletilen yeni tedbir ve kısıtlamalar nedeniyle Türkiye ekonomisinin 2020 yılını sınırlı bir daralma veya yataya yakın bir büyüme ile kapatabileceği öngörülmektedir.

Ekonomik büyüme açısından gelecek döneme ilişkin en temel belirsizlik, söz konusu tedbir ve kısıtlamaların ne kadar süreyle ve ne şiddette uygulanacağıdır. Salgının etkisinin devam etmesi ve salgınla mücadele çerçevesinde alınan tedbirlerin sürdürülmesi veya genişletilmesi durumunda, büyümenin düşük düzeyde gerçekleşeceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

2. Tüketim Göstergeleri

2.1. Kamu Tüketim Harcamaları

Kamu harcamaları devlet ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından toplumsal ve yarı toplumsal ihtiyaçların karşılayacak kamu hizmetlerinin üretimi için yapılan harcamalardır. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yayınlanan Kamu Kesimi Genel Dengesine ilişkin verilere göre, 2019 yılı itibarıyla kamu kesimi tarafından yapılan cari harcamalar, 131.350.060 bin TL borçlanma gereği ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte, 2020 yılı için borçlanma gereğinin 293.851.730 bin TL olacağı öngörülmektedir. Geçen yılın aynı çeyreğine göre 2020 yılının üçüncü çeyreğinde kamu harcamaları yüzde 1,1 genişlemiştir. Söz konusu harcamalar, büyümeyi yüzde 0,1 ile sınırlı bir düzeyde desteklemiştir. Diğer taraftan, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış çeyreklik büyüme rakamlarına bakıldığında, kamu harcamalarının üçüncü çeyrekte bir önceki çeyrek döneme kıyasla yüzde 4 düzeyinde arttığı görülmektedir. Covid-19 küresel salgınının sosyo-ekonomik yapı üzerindeki bozucu etkileri dikkate alındığında, kamu bütçesini zorlu koşulların beklediğini söylemek yanlış olmayacaktır.

2.2. Konut Kredileri

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun (BDDK) verilerine göre, 2020 yılının Kasım ayında 279.577 milyon TL'lik konut kredisi kullanılmıştır. Ekim ayına göre kullanılan kredi miktarı 1 milyon 331 bin TL artmıştır. Diğer taraftan, ödenememesi nedeniyle takibe düşen konut kredilerine ilişkin tutar Kasım ayı itibarıyla 949 milyon TL'dir.

İnşaat sektöründe talebin üzerinde seyreden "aşırı" konut arzına karşılık talebin canlı tutulması adına özellikle kamu bankaları tarafından Haziran ayında başlatılan kampanyaların aynı zamanda borçlanmayı artırdığı görülmektedir. Bununla birlikte, ucuz konut kredisi kampanyalarına bağlı olarak yükselen talep nedeniyle fiyat artışı yapan konut sahipleri, konut piyasasında pazarlık marjının düşmesine neden olmuştur. Diğer taraftan, ucuz konut kredisi dönemi Eylül ayından itibaren kademeli şekilde sonlandırılmıştır.

2.3. Tüketici Kredileri ve Kredi Kartları

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu verilerine göre, 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla dövize endeksli krediler de dahil olmak üzere 819.312 milyon TL tutarında tüketici kredisi kullanılmıştır. Söz konusu tutarın 384.38 milyon TL'si ihtiyaç kredisidir (dövize endeksli dahil). Bununla birlikte, aynı dönem itibarıyla 144.069 milyon TL'lik bireysel kredi kartı harcaması yapılmıştır. Dolayısıyla, Kasım ayı itibarıyla Türkiye yaşayan bireyler tarafından kullanılan tüketici kredileri tutarı ile yapılan kredi kartı harcaması toplamda 819.312 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bu rakam, bir önceki ay ile karşılaştırıldığında toplam tüketici kredileri ile bireysel kredi kartı harcamasındaki artış 10.603 milyon TL; bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında ise söz konusu artış 250.968 milyon TL seviyesindedir. Diğer taraftan, BDDK verilerine göre Kasım ayında takipteki tüketici kredisi ve bireysel kredi kartı borcu tutarı 18.715 milyon TL'ye ulaşmıştır. Söz konusu rakamlar, Türkiye'de borçlanma oranının gün geçtikçe arttığını göstermektedir.

3. Kamu Bütçesi Göstergeleri

Kamu bütçesi göstergeleri, kamu bütçesinin verimli kullanılıp kullanılmadığını değerlendirmek açısından çok önemlidir. Kamu bütçesinin gelir ve gider kaynaklarının ne olduğu ile bu kaynaklara harcanan tutarın büyüklüğü bütçenin verimini ortaya koymaktadır. Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre, 2020 yılı Kasım dönemi merkezi bütçe gelirleri 109

milyar 976 milyon TL, bütçe giderleri ise 9 milyar 316 milyon TL'dir. Kasım ayında 13.4 milyar TL bütçe fazlası verilmiştir. Bütçenin fazla vermesinin en önemli nedeninin Kasım ayında bir önceki aya göre yaklaşık 20 milyon TL artış gösteren vergi gelirleri olduğu görülmektedir. Söz konusu dönemde faiz dışı fazla ise 22.9 milyar TL olmuştur. Kümülatif rakamlara göre, 2020 yılı Ocak-Kasım döneminde merkezi yönetim bütçe gelirleri 822 milyar 188 milyon TL ve bütçe giderleri ise 931 milyar 934 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Buna göre, söz konusu dönemde kamu bütçesi 132 milyar 053 milyon TL açık vermiştir. Bununla birlikte, aynı dönem itibarıyla faiz dışı açık 2 milyar 980 milyon TL'dir.

4. Üretim Göstergeleri

4.1. Aylık Sanayi Üretim Endeksi

Covid-19 salgını sürecinde normalleşme dönemine geçilmesi sonrasında yükselişini sürdürmeye devam eden sanayi üretimi, TÜİK verilerine göre Ekim 2020 döneminde bir önceki aya göre yüzde 1,1 düzeyinde artmıştır. Aynı dönem için sanayinin alt sektörleri (2015=100 referans yılı) incelendiğinde, 2020 yılı Ekim ayında madencilik ve taşocaklığı sektörü endeksinin bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 0,4, imalat sanayi sektörü endeksinin yüzde 11 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksinin de yüzde 5,5 oranında arttığı görülmektedir. Sanayi üretimindeki artışın sürmesi önemliyken bu artışın istihdama yansımaması bu yönde politika önerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

4.2. Aylık İmalat Sanayii Kapasite Kullanım Oranı

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası verileri itibarıyla 2020 yılının Aralık ayı itibarıyla imalat sanayinde kapasite kullanım oranı bir önceki aya göre 0,1 puan artarak yüzde 75,4 seviyesine yükselmiştir. Söz konusu oran, bir önceki yılın aynı dönemi (yüzde 76,9) ile karşılaştırıldığında yüzde 4,5 puan geridedir. Bu durum salgın öncesi kapasiteye ulaşılması için biraz daha zamana ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

5. Yatırım Göstergeleri

5.1. Ticari Krediler ve Kredi Kartları

BDDK verilerine göre, 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla dövize endeksli krediler de dahil olmak üzere toplam taksitli ticari kredi ve kurumsal kredi kartları ile gerçekleştirilen harcamalar 654.52 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam bir önceki ayla karşılaştırıldığında, toplam taksitli ticari kredi ve kurumsal kredi kartı harcaması tutarında 1.394 milyon TL azalış yaşandığı görülmektedir. Bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında ise söz konusu tutarın milyon 225.082 milyon TL arttığı görülmektedir. Bununla birlikte, 654.52 milyon TL'lik tutarın 40.368 milyon TL'lik kısmı takip-

5.2. Kurulan ve Kapanan Şirket Sayıları

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından yayınlanan istatistiklere göre, 2020 yılının Kasım ayında toplam 8.669 yeni şirket kurulurken 983 şirket kapanmıştır. Bununla birlikte, aynı dönem itibarıyla açılan kooperatif ve gerçek kişi işletme sayısı sırasıyla 113 ve 2.397 olurken; kapanan kooperatif ve gerçek kişi işletme sayısı sırasıyla 3 ve 1.304 olarak gerçekleşmiştir.

2020 yılının ilk on bir ayında 2019 yılının aynı dönemine göre kurulan şirket sayısında yüzde 21,75 kurulan kooperatif sayısında yüzde 31,66 kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısında yüzde 30,78 oranında artış gözlenmiştir. Buna karşılık, 2020 yılının ilk on bir ayında 2019 yılının aynı dönemine göre kapanan şirket sayısında yüzde 11, kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısında yüzde 4,39 oranında artış olup kapanan kooperatif sayısında yüzde 26,18 oranında azalış ortaya çıkmıştır.

6. Dış Ticaret Göstergeleri

TÜİK ile Ticaret Bakanlığı işbirliğiyle üretilen geçici dış ticaret verilerine göre, 2020 yılı Kasım ayında 16 milyar 94 milyon dolarlık ihracat ve 21 milyar 127 milyon dolarlık ithalat gerçek-

leşmiştir. 2020 yılı Kasım döneminde gerçekleşen ihracat ve ithalat rakamları bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ihracat yüzde 0,9 azalmış ithalat ise yüzde 15,9 artmıştır. Bununla birlikte, 2020 yılı Ocak-Kasım dönemi bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, ihracat yüzde 8,3 azalarak 151 milyar 670 milyon dolar olarak gerçekleşirken ithalat ise yüzde 3,5 artarak 197 milyar 14 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Söz konusu dönemde, dış ticaret açığı bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 153,5 düzeyinde artarak 1 milyar 986 milyon dolara yükselmiş ve bir önceki yılın aynı ayında yüzde 89,1 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı da yüzde 76,2'ye gerilemiştir. Dış ticaret açığı Ocak-Kasım döneminde bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 82,5 düzeyinde artarak 45 milyar 344 milyon dolara yükselmiştir. 2019 yılı Ocak-Kasım dönemi itibarıyla yüzde 86,9 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı 2020 yılının aynı döneminde yüzde 77'ye gerilemiştir.

7. Enflasyon Oranı

7.1. Tüketici Fiyat Endeksi

TÜİK verilerine göre, 2020 yılı Aralık ayı itibarıyla Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) bir önceki aya göre yüzde 1,25 oranında artış göstermiştir. Tüketici fiyat endeksinde bir önceki yılın aynı ayına göre gerçekleşen artış yüzde 14,60 ve on iki aylık ortalamalara göre artış ise yüzde 12,28 düzeyindedir. Bu bakımdan, fiyatlar genel seviyesindeki artışa karşısında ücret gelirlerinin son bir yılda yüzde 12 oranında eridiği söylenebilir. Bu bakımdan, enflasyonla mücadele kapsamında daha etkin ve acil önlemler alınması ve özellikle asgari ücretlilerin enflasyon artışına karşı korunması gerekmektedir.

Enflasyon Oranlarının Gerçekliği ve Emeklilerin Satın Alma Gücünün Korunması

Aralık ayı enflasyon verisinin açıklanması ile birlikte eski adıyla SSK, Bağ – Kur ve Emekli Sandığı emeklileri ile görevdeki memurların 2021 yılı Ocak ayından itibaren aylık ve maaşlarına

gelecek zam oranı netleşti. Buna göre SSK ve Bağ – Kur emeklileri Temmuz – Aralık aylarında gerçekleşen altı aylık enflasyon oranı olan yüzde 8,36 oranında zam alacaklar. Memur emeklileri ve görevdeki memurlar ise toplu sözleşme uyarınca yüzde 3, enflasyon farkı olarak yüzde 4,36 olmak üzere toplamda yüzde 7,36 oranında zam alacaklar. Bu çerçevede toplamda SGK'dan aylık alan on üç milyon emekli ve görevdeki memurların aylık ve maaşlarının enflasyon karşısında erimesi engellenmeye çalışılacak. Ancak ne yazık ki TÜİK'in ölçtüğü enflasyona karşı güvensizlik söz konusudur. Özellikle enflasyon sepetindeki ürünlerin seçimi, fiyatların tespit edilmesinde kullanılan yöntemlerin geçerliliği gibi konularda kuruma güvensizlik vardır. Bu nedenle de gerçek enflasyon ile TÜİK'in ölçtüğü enflasyon arasındaki farklılık emeklilerin satın alma gücünün korunamaması sonucuna neden olmaktadır. Salgın döneminde emeklilerin satın alma güçlerinin korunması adına aylıklara yapılacak zamma ilave olarak kira, gıda, yakacak gibi konularda emeklilere destek sağlanması ve bu çerçevede gerçek enflasyon karşısında aylıkların erimemesine yönelik ilave tedbirlerin alınması gerekmektedir.

7.2. Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi

TÜİK verilerine göre, yurt içi üretici fiyatları endeksi, 2020 yılı Aralık ayında bir önceki aya göre yüzde 2,36 oranında yükselmiştir. Yurt içi üretici fiyat endeksinde bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 25,15 ve on iki aylık ortalamalara göre ise yüzde 12,18 düzeyinde artış görülmüştür. Sanayinin dört ana sektörünün yıllık değişimleri; madencilik ve taş ocakçılığında yüzde 19,02, imalatada yüzde 27,32, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında yüzde 0,25 ve su temininde de yüzde 14,83 artış olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, ana sanayi gruplarının yıllık değişimleri; ara malında yüzde 32,92, dayanıklı tüketim malında yüzde 27,70, dayanıksız tüketim malında yüzde 19,18, sermaye malında yüzde 29,70 ve enerjide de yüzde 3,24 artış şeklinde kaydedilmiştir.

8. İşgücü Piyasası Göstergeleri

8.1. İşgücüne Katılma Oranı

TÜİK tarafından yayınlanan Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre, 2020 yılı Ekim ayı itibarıyla mevsim etkilerinden arındırılmamış işgücüne katılma oranı yüzde 50,0 olarak gerçekleşmiştir. İşgücüne katılma oranı, bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında yüzde 3 gerilediği görülmektedir. Bu oran salgının etkilerinin en sert şekilde hissedildiği 2020 yılının Şubat, Mart, Nisan ve Mayıs aylarından sonra gerçekleşen en düşük orandır. Bu oran nedeniyle işsiz sayısı da çalışma hayatındaki gerçekleri göstermekten uzaktadır. Diğer taraftan, işgücüne dahil olmayanlar, Ekim 2020 dönemi itibarıyla 31 milyon 483 bin kişidir. Bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında, söz konusu rakam 2 milyon 467 bin kişi artmıştır.

İşgücüne dahil olmayanların içinde özellikle iki grubun (iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar ile iş bulma ümidi olmayanlar) sayısındaki artış, işgücü piyasasında iş bulma konusunda yaşanan zorlukları göstermektedir. Buna göre, bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında iş aramayıp çalışmaya hazır olanların sayısındaki artışın yüzde 99,1; iş bulma ümidi olmayanlardaki artışın ise yüzde 126,1 düzeyinde olduğu görülmektedir. İşini kaybetmiş, uzun süre iş aramış ancak bulamamış olanlar ile ilk kez işgücü piyasasına girecek olanların bir bölümünün "iş bulamayacakları" düşüncesiyle iş aramaktan vazgeçmesi nedeniyle işsiz sayılmayanları temsil eden iş bulma ümidi olmayanların sayısı Ekim ayı itibarıyla 1 milyon 511 bin kişidir. İş bulma ümidi olmayanların sayısında 2019 yılı Ocak – Haziran döneminde görülen ve Covid-19 salgınının etkisiyle hızlanan artış eğilimi, Temmuz ve Ağustos aylarında tersine dönmüştü. Ancak Ekim ayı itibarıyla iş bulma ümidinin kaybedilmesi nedeniyle iş aramaktan vazgeçilmesi yönündeki eğilimin yeniden yükselişe geçtiği görülmektedir. İş bulma ümidi olmadığı için iş aramayan kişi sayısı Türkiye işgücü piyasasında 2005 yılının Aralık ayından beri en yüksek seviyesindedir. Bu kadar fazla sayıda kişinin iş bulma ümidinin olmaması nedeniyle iş aramıyor olması, toplumun ekonomiye ve işgücü piyasasına ilişkin inancının kaybedilmesi gibi vahim bir duruma işaret etmektedir.

Türkiye işgücü piyasasının yapısal sorunlarından biri olan kadınların işgücüne düşük düzeydeki katılımı açısından Mevsim etkilerinden arındırılmamış verilere göre Ekim 2020 dönemi itibarıyla kadınlar için işgücüne katılma oranı bir önceki yıla göre yüzde 3,3 azalarak yüzde 31,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından Covid-19 salgınının işgücü piyasasının dezavantajlı gruplarını daha olumsuz etkilediği öngörülmektedir. Bu bakımdan, küresel düzeyde olduğu gibi Türkiye işgücü piyasasında da özellikle kadın işgücü erkeklerle kıyasla daha olumsuz şartlarla karşı karşıya kaldığı söylenebilir. Salgın döneminde gerek ev içi iş yükünün ve bakım sorumluluklarının artmış olması gerekse salgınla mücadele kapsamında uygulanan kısıtlama tedbirlerinin kadın istihdamının yoğun olduğu sektörleri daha fazla etkilemesi nedeniyle kadınlar ücretli istihdamdan çekilmek zorunda kalmıştır.

İşgücü piyasasının bir diğer kırılgan grubu olan gençler ise zaten zorlu olan işgücü piyasası şartları karşısında iş bulamayacakları düşüncesiyle iş aramak yerine piyasanın dışında kalmayı tercih etmişlerdir. Öyle ki, bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında 2020 yılı Ekim ayı itibarıyla 15-24 yaş grubundaki gençlerin işgücüne katılım eğilimlerinin yüzde 3 gerilediği ve yüzde 40,8 seviyesinde gerçekleştiği görülmektedir.

8.2. İstihdam Oranı

2020 Ekim dönemine ilişkin mevsim etkilerinden arındırılmamış verilere göre, istihdam oranı yüzde 48,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu oran, bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında yüzde 2 geride olduğu görülmektedir. Cinsiyetler itibarıyla bakıldığında, erkeklerde yüzde 66,8 seviyesinde olan istihdam oranı, kadınlarda yüzde 30 seviyesinde kalmıştır. Bununla birlikte, bir önceki yıllarla karşılaştırıldığında genç istihdamının da gerilediğini (yüzde 2,2) söylemek mümkündür. İstihdam oranının düşmesi, yani işgücü piyasasında daha az sayıda kişinin üretken olması, aynı zamanda bağımlılık oranının yükseldiği anlamına gelmektedir. Bu durum, hanhalklarının refah düzeyini doğrudan etkilediği gibi kamu transfer harcamalarında da artışa neden olmaktadır.

Aynı dönem itibarıyla, kayıt dışı istihdam edilenlerin oranı ise yüzde 31,04'tür. TÜİK verilerine göre, Ocak ayından Nisan ayına kadar düşüş eğiliminde olan ancak Mayıs ayından itibaren yükselişe geçen kayıt dışı istihdam oranı, söz konusu eğilimi sürdürmektedir. Kayıt dışı istihdam artışında, Covid-19 salgınının işgücü piyasasında yarattığı zorlukların etkili olması muhtemeldir.

İstihdamın sektörel dağılımına bakıldığında, bir önceki yıl ile yapılan karşılaştırmalarda inşaat sektörü dışındaki tüm sektörlerde istihdam kayıplarının yaşandığı görülmektedir. TÜİK hanhalkı işgücü istatistiklerine göre, 2019 yılı Ekim ayına göre 2020 Ekim döneminde tarım sektöründeki istihdam kaybı 242 bin, sanayi sektöründeki kayıp 82 bin ve hizmet sektöründeki kayıp da 684 bin kişidir. Özellikle hizmet sektörüne yönelik kısıtlamalar nedeniyle yaşanan kayıpların telafi edilmesi için harekete geçilmesi gerekmektedir. Sektördeki kayıplar her ay artmaktadır. Kasım ayı ile birlikte lokanta ve restoranların da restoran içerisinde servisinin kapatılmasının yansımalarıyla bu kayıpların boyutunun daha da artacağı açıktır. Buna karşılık, inşaat sektöründe istihdam edilenlerin sayısı 110 bin kişi artmıştır. İnşaat sektörünün mevsimsellik gösteren yapısı dikkate alındığında bu artışın kalıcı olmayacağını söylemek mümkündür. Bu nedenle, Covid-19 sürecinde uygulanan tedbir ve kısıtlamalar dikkate alınarak, istihdam kaybı yaşanan sektörlerle yönelik daha spesifik tedbirler alınması gerekmektedir. Söz konusu tedbirler, sigorta prim teşviki gibi sınırlı yapıda olmamalı işgücü piyasasının kırılgan gruplarını kapsamlı şekilde ele alan bir politika bütünü sunmalıdır.

8.3. İşsizlik Oranı

TÜİK tarafından yayınlanan mevsim etkilerinden arındırılmamış verilere göre, 2020 yılı Ekim ayı itibarıyla 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsizlik oranı yüzde 13'dür. Bu oran, bir önceki yıla göre yüzde 0,7 bir azalışa işaret etmektedir. İşgücü piyasası analizi açısından daha önemli bir gösterge olan tarım dışı işsizlik oranı ise yüzde 14,9 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, 15-24 yaş grubundaki gençler arasında işsizlik oranı yüzde 24,9'dur. Bu ba-

kımdan, Türkiye işgücü piyasasında neredeyse her dört gençten birinin işsiz olduğunu söylemek mümkündür.

Diğer taraftan, TÜİK tarafından açıklanan işsizlik verisi sınırlı bir çerçeve sunduğundan Covid-19 salgınının istihdam üzerindeki yıkıcı etkisini tam olarak ortaya koyamamaktadır. Bu bağlamda, Covid-19 salgınının işgücü piyasası üzerindeki olumsuz etkilerinin sınırlandırılabilmesi için uygulamaya konulan ve ekonomik faaliyet düzeyi ile istihdam arasındaki ilişkiyi önemli ölçüde geçersiz hale getiren kısa çalışma ödeneği, ücretsiz izin-nakdi ücret desteği ve fesih yasağı gibi tedbirler devam ettiğinden, istihdam kayıpları ve işsizlik arasındaki ilişki tam olarak kurulamamaktadır. Dahası, kayıt dışı veya kendi hesabına çalışan ancak salgın nedeniyle işsiz kalan kişilerin iş arama eğilimleri yine salgın sebebiyle olumsuz etkilendiğinden söz konusu kişilerin işgücü piyasasının dışına çıktıkları görülmektedir. Tüm bu nedenlerle, yalnızca genel işsizlik oranı üzerinden işsizliğin düşüş eğiliminde olduğu yönde değerlendirme yapmak yerine, daha gerçekçi bir analiz yapabilmek için iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar ve istihdamdan elde ettikleri fayda düzeyi sınırlanan kısa çalışma ve nakdi ücret desteğinden faydalanan kişiler de dikkate alınarak geniş kapsamlı işsizlik verisi ortaya konulmalıdır.

Tablo 1. Temel Ekonomik Göstergeler (Güncel Veri)

Veri	Dönem	Değer
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2020 III. Çeyrek	1.419.483 bin TL
Kamu Borçlanma Gereği (Net)	2020 – Öngörülen	296.741.568 bin TL
Konut Kredisı Tutarı	2020 Kasım	279.577 milyon TL
Tüketici Kredisı	2020 Kasım	819.312 milyon TL
Kredi Kartı Harcamaları	2020 Kasım	144.069 milyon TL
Kamu Bütçe Açığı	2020 Ocak – Kasım	132.053 milyon TL
Sanayi Üretim Endeksi	2020 Ekim	%1,1 (Önceki aya göre değişim)
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı	2020 Aralık	%75,4
Ticari Kredi ve Kurumsal Kredi Kartı Harcamaları	2020 Kasım	654.52 milyon TL
Kurulan Şirket Sayısı	2020 Kasım	8.669
Kapanan Şirket Sayısı	2020 Kasım	983
İhracat	2020 Kasım	16 milyar 94 milyon Dolar
İthalat	2020 Kasım	21 milyar 127 milyon Dolar
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	2020 Kasım	%76,2
Tüketici Fiyat Endeksi	2020 Aralık	%1,25 (Önceki aya göre değişim) %14,60 (Önceki yıla göre değişim)
Üretici Fiyat Endeksi	2020 Aralık	%2,36 (Önceki aya göre değişim) %25,15 (Önceki yıla göre değişim)
İşgücüne Katılma Oranı	2020 Ekim	%50,0
İstihdam Oranı	2020 Ekim	%48,5
İşsizlik Oranı	2020 Ekim	%13